

21. Slavins'kyj M. Mazepa na perelomi // Tryzub. – Ch. 12 (320), 20 bereznya 1932. – S. 2–5.
 22. Smal'-Stocz'kyj R. Klejnod Mazepy // Tryzub. – Ch. 40–41 (590–591), 17 zhovtnya 1937. – S. 5–7.
 23. Spy's datok na ufunduvannya naramennogo lancyuga do klejnodu Get'mana Ivana Mazepy – znaku gidnosti Golovy' Ukrayins'koyi Derzhavy // Tryzub. – Ch. 4 – 5 (604–605), 22 sichnya 1938. – S. 43–44.
 24. Ty'moshy'k-Sudary'kova A. Pary'z'ky' zhurnal «Tryzub». 1925 – 1940 roky': formuvannya ta funkcionuvannya. – K., 2013.
 25. Trepke V. Get'man Ivan Mazepa ta ukrayins'ka emigraciya (Z nagody' 300-litnix rokovy'x jogo narodzhennya) // Tryzub. – Ch. 12 (320), 20 bereznya 1932. – S. 6–9.

Hordiienko D. S., PhD, senior researcher of the M. S. Hrushevs'ky Institute of Ukrainian Archaeology and Source Studies of the NAS of Ukraine (Kyiv, Ukraine), dmytro.gordiyenko@gmail.com

The figure of Hetman Ivan Mazepa in the pages of the journal «Trident» (Paris, 1925–1940)

The article reviews and analyzes the publications of the journal «Tryzub», the official printed organ of the UNR in exile devoted to the figure of Hetman Mazepa for the period 1925–1940. Emigre publicists turned to the hetman's personality in the context of the modernity. Publications and events dedicated to Mazepa held the idea of the continuity of the Ukrainian liberation struggle, the connection between the epoch and the figure of Hetman Mazepa with the epoch and personality of Symon Petliura. The figure of Mazepa completely idealized, he is appeared as an outstanding statesman, politician, who devoted his whole life to the struggle for the liberation of Ukraine from the Russian occupation. The visible symbols of this were to be the Klejnod and the Ring of Hetman Mazepa. Publicism of the interwar period also contributed to the development of scientific historiography with mazelogy, which had preserved the estimates of the hetman, given by Ukrainian publicists, until today. An important aspect of publications is the cross-cutting of the idea of Ukraine's Europeanism, the traditions of the joint struggle against the East – the Russia.

Keywords: the journal «Tryzub», Ivan Mazepa, Symon Petliura, UNR, emigration.

* * *

УДК 91(477.51) «17-18»

Казіміров Д. В.,
кандидат історичних наук, спеціаліст
Чернігівського центру перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування, державних
підприємств, установ та організацій
(Україна, Чернігів.), dvk_dm@ukr.net

**Родини менської сотенної старшини
у сповідних розписах XVIII ст.**

На основі відомостей сповідних книг визначається загальна чисельність представників родин сотенної старшини та їхня частка в населенні містечка Мени починаючи з середини XVIII ст. Аналізуються особливості та інформаційний потенціал сповідних розписів як джерел до вивчення людної того періоду, визначаються показники середньої населеності старшинських дворів з огляду на наявність слуг та інших співмешканців. Згідно з класифікацією домогосподарств британського дослідника П. Ласлетта досліджуються особливості типології старшинських родин з 1746 по 1779 роки. За спостереженнями автора більшість з них впродовж цього періоду проходили кілька фаз свого розвитку, під час яких відбувалися зміни їхньої структури з простих сімей на складні та навпаки. При цьому значна частина представників сотенних старшинських родин, які залишали батьківські двори, засновували свої домогосподарства в Мені або навколишніх селах.

Ключові слова: сповідний розпис, домогосподарство, типологія сім'ї, сотенна старшина, Мена, Чернігівський полк.

Дослідження сімейно-шлюбних відносин посідає важливе місце у вивченні людських спільнот. На думку вчених, сім'я в ранньомодерну добу складала основу соціальної та господарської діяльності та була синонімом до термінів «двір» та «домогосподарство». Під ними розумілася сукупність родинних зв'язків, місце проживання та спільна життєдіяльність [22, с. 219; 35, с. 354].

У західних країнах дослідження сімейних структур тривають з 1960-х рр. Одним з прикладів є праця

Дж. Хаджнала «Моделі шлюбів в Європі та їх розвиток». Вчений виокремлював «західну» та «східну» моделі шлюбної поведінки. На його думку весь Європейський континент можна поділити на дві великі зони, приблизно за лінією Санкт-Петербург – Трієст. Відмінність між ними полягала у різному віці вступу до шлюбу. Мешканці Східної та Південно-Східної Європи одружувалися раніше на відміну від жителів Західної та Центральної Європи. В 1970-х рр. перевага у вивченні сімейно-шлюбних зв'язків належала представникам кембріджської групи з історії народонаселення та соціальної структури, очолюваної П. Ласлеттом. Він розробив класифікацію домогосподарств з огляду на структуру сім'ї [20]. Різні аспекти розвитку та функціонування сім'ї досліджували М. Міттеррауер, С. Хок, Е. Фукс, Р. Зідер та ін. На пострадянському просторі першість у вивченні зазначених проблем належить таким вченим, як Ю. Гончаров, В. Носевич, В. Канищев, Б. Миронов, В. Лещенко [13]. Польські вчені (М. Копчинський, Ц. Кукльо, Р. Понят, М. Шолтисек та ін.) досліджують історію сімейних структур Центральної Європи, яка, за спостереженнями М. Шолтисека, не мала чітко визначеного місця за домінування вищезгаданої концепції про західний та східний тип сім'ї. Окрім аналізу сімейних структур, вчений приділяє значну увагу соціально-економічним факторам їхнього існування, циклам розвитку, принципам передачі верховенства в родині та з'ясує правила формування домогосподарств, характерні саме для досліджуваного ним регіону [33, с. 242 – 243; 35; 36].

На українських теренах цю проблематику досліджував у свій час А. Перковський, який проаналізував загальну чисельність, середню населеність, стану та родинну структуру домогосподарств Київського полку та Старокодацького намісництва Війська Запорозького [26, с. 104-111]. Сучасна українська історіографія з історії сім'ї представлена працями М. Крикуна, Ю. Волошина, В. Дмитренка О. Сакала, О. Якименка та ін. Аналізується структура домогосподарств та типологія сімей в середовищі мешканців старообрядницьких слобод, полкового міста Полтави, родин священиків, козаків та селян в селах Лубенського полку [3; 4; 6; 12; 15; 18; 30; 34].

Специфіка подібних досліджень передбачає залучення відповідних джерел, з яких найбільш затребуваними є матеріали церковного обліку, а саме сповідні книги. В них фіксувалося відвідання сповіді парафіянами православних церков починаючи з семирічного віку. Нагадаємо, що обов'язковий облік населення, яке мало щорічно сповідуватися та причащатися, був остаточно запроваджений в Російській імперії згідно з указами імператриці Анни Іоанівни від 4 лютого та Синоду від 16 квітня 1737 р. [12, с. 54]. Інформаційні можливості сповідних книг аналізувалися в працях Б. Миронова, В. Дмитренка, О. Романової, О. Сакала та ін. Окрім цього здійснюється публікація матеріалів сповідних книг [31]. На думку Б. Миронова, однією з їхніх переваг є фіксація одних і тих самих груп населення, що дозволяє співставити дані церковного обліку для великого проміжку часу [21, с. 116]. О. Сакала зазначає, що ці розписи містять більш повну інформацію про чисельність населення, статеві-віковий поділ, сімейно-шлюбні зв'язки у порівнянні з джерелами

світського походження та дозволяють простежити динаміку структури сімей за певний часовий проміжок [28, с. 383–385]. Водночас вони позбавлені недоліків, про які йдеться у працях В. Дмитренка та Н. Романової. Як правило, облік населення в парафіях священники організовували самотужки. Укладаючи сповідний розпис за поточний рік, вони часто вносили дані за попередній рік, не перевіряючи наявний стан справ. В. Дмитренко звернув увагу на численні неточності в записах щодо віку, зумовлених і традиційним недбалим ставленням до нього людей того часу. Причому священники допускали подібні помилки навіть по відношенню до своїх рідних [12, с. 100].

Але застосування сповідних розписів має велике значення для генеалогічних студій про родини представників козацької старшини, вивчення внутрішнього життя яких теж активізувалося останнім часом [11]. Окрім відомостей про вік та членів їхніх сімей, ці джерела дозволяють уточнити дані про час перебування певного старшини на військовій чи цивільній службі. В нашому дослідженні проаналізуємо показники населеності домогосподарств, типологію родин представників сотенної старшини, що проживали в містечку Мена Чернігівського полку. Також простежимо зміни в структурі їхніх родин, спираючись на матеріали сповідних книг менських церков Різдва Богородиці, Михайлівської та Троїцької, укладених у 1746, 1766 та 1779 рр.

Розпочнемо з показників населеності домогосподарств. За даними сповідних розписів у 1746 р. представники козацької старшини мешкали в 11 дворах, що становило 5% від загальної кількості домогосподарств у Мені, яких всього налічувалося 213. Населення містечка в той час налічувало 2560 осіб, а представники старшини в ньому становили 2%. На показники населеності старшинських дворів вплинули особливості фіксації у сповідних розписах служителів, «дворових людей» та підсусідків. «Дворові люди», на думку вчених, становлять досить строкату групу осіб (слуги, наймити та піддані), що обслуговували панський двір, а в польській історіографії були позначені терміном *szużba domowa* [2, с. 37; 5, с. 392; 18]. У сповідному розписі церкви Різдва Богородиці в дворах старшин згадуються лише служителі, при домогосподарствах Михайлівської церкви – служителі та «дворові люди», а підсусідки – піддані старшин записані окремими дворами наприкінці сповідних книг. Натомість сповідний розпис Троїцької церкви фіксує підсусідків («соседей») в дворах старшин, а служителів позначає як «дворових людей» [9] (див. табл. 1).

У сповідних розписах за 1766 р. загальна кількість дворів старшинських родин не змінилася, а от чисельність мешканців зросла до 375 осіб. Відповідно показник середньої населеності становив 34,1. Частка членів родин сотенної старшини суттєво не змінилася, і при загальній чисельності населення містечка у 3925 осіб становила 1,5%. Піддані категорії теж позначені по-різному. В дворах при парафії Михайлівської церкви разом або окремо згадуються служителі та «дворові люди», при Троїцькій церкві – служителі та підсусідки («соседи»), а при церкві Різдва Богородиці – служителі, «дворові люди» або підсусідки [7].

Дещо зменшилася чисельність мешканців старшинських дворів за сповідними розписами 1779 р., а

показник середньої населеності становив 31,9. Проте зросла кількість членів родин козацьких старшин, частка яких становила 1,7%. Категорії служителів, «дворових людей» та підсусідків так само переписані без будь-якої системи [8].

Перейдемо до аналізу типології родин менських старшин, розглядаючи водночас зміни їхньої структури впродовж 1746–1779 рр. Для цього застосуємо згадану класифікацію П. Ласлетта, згідно з якою розрізняють п'ять типів домогосподарств:

- домогосподарство самотніх осіб (*solitaries*) – вдівці/вдови, сироти, або особи, які не перебувають у шлюбі;

- домогосподарство без структури (no family) – поєднане родинними зв'язками, але його члени не утворюють нуклеарного ядра (спільне проживання неодружених або овдовілих братів/сестер, діда або баби з онуками тощо);

- нуклеарне або просте домогосподарство (*nuclear family household*) – складається зі шлюбної пари з дітьми або без них та залишається таким і у випадку смерті одного з батьків;

- розширене домогосподарство (*extended family household*) – основною ознакою є наявність родичів, які не утворюють сімейного ядра. Залежно від того, ким вони доводяться голові родини, розрізняють розширення по висхідній (якщо разом зі шлюбною парою живе хтось з їхніх батьків), низхідній (якщо цей батько – голова домогосподарства) та бічній лініям (неодружені брати, сестри або племінники);

- складне або мультифокальне (*multiple family household*) домогосподарство – складається з кількох сімейних ядер. Розширені та мультифокальні господарства вважаються складними [20, с. 136–139] (див. табл. 2).

Розпочнемо зі старшинських родин, що мешкали на території парафії церкви Різдва Богородиці 1746 р. Насамперед, це нащадки менського сотника Гната Сахновського. Його син, Іван Гнатович відомий як менський сотник у 1723–1739 рр. та чернігівський полковий обозний у 1739–1768 рр. [24, с. 503]. Дружина Сахновського, Євдокія, була донькою генерального судді Михайла Забіли. У 1746 р. Івану виповнився 71, Євдокії – 61 рік. Разом з ними проживали 6 синів. Найстарший Петро (25 років) був одружений на 20-річній Анні і в 1756–1768 рр. згадувався горошинським сотником, потім – бунчуковим товаришем [24, с. 505]. Івану виповнився 21 рік, Пантелеймону – 17, Михайлу – 15, Федору – 12, Степану – 8 [9, арк. 283]. Таким чином вони утворювали складну двопоколінну родину з 9 чоловік, що складалася з двох сімейних ядер. У господарстві обозного мешкали 14 служителів.

Наступним згадаємо онука Гната Сахновського 22-річного Павла, батько якого – Петро Сахновський згадувався як бунчуковий товариш, що до того часу вже помер. Сам Павло з 1740 р. служив військовим канцеляристом. Його дружиною зазначена 17-річна Євдокія Федорівна Полторацька, донька сосницького протопопа. Разом з Павлом в одному дворі мешкали його брати Андрій (18 років), Йосип (17 років), Пантелеймон (2 роки), сестра Ірина (15 років). Таким чином вони утворювали розширену родину по боковій лінії з 6 осіб. В них було 12 служителів [9, арк. 284; 24, с. 507] (див. мал. 1).

Таблиця 1

Населеність дворів козацької старшини та їхніх родин

Парафія	Рік	Населеність дворів			Населеність родин		
		К-ть дворів	К-ть осіб	Середній показник	К-ть родин	К-ть осіб	Середній показник
Різдва Богородиці	1746	5	37	7,4	5	24	4,8
Михайлівська		3	87	29	3	16	5,3
Троїцька		3	69	23	3	16	5,3
Всього		11	193	17,5	11	56	5,1
Різдва Богородиці	1766	5	174	34,8	5	23	4,6
Михайлівська		3	110	36,7	3	13	4,3
Троїцька		3	91	30,3	3	25	8,3
Всього		11	375	34,1	11	61	5,5
Різдва Богородиці	1799	3	93	31	3	17	5,7
Михайлівська		4	145	36,2	4	22	5,5
Троїцька		3	81	27	3	28	9,3
Всього		10	319	31,9	10	67	6,7

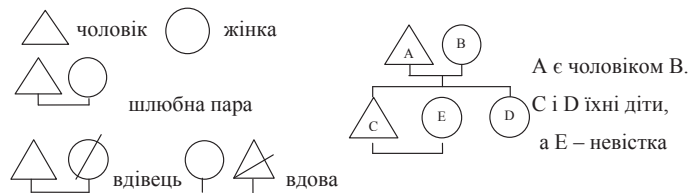
Таблиця 2

Типологія родин менської сотенної старшини

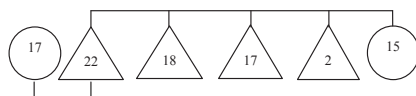
Парафія	Рік	Типологія родин				
		Одинаки	Нуклеарні (прості)	Розширені	Мультифокальні (складні)	Без структури
Різдва Богородиці	1746	–	3	1	1	–
Михайлівська		1	1	–	1	–
Троїцька		–	1	–	2	–
Всього		1	5	1	4	–
Різдва Богородиці	1766	–	4	–	1	–
Михайлівська		–	3	–	–	–
Троїцька		–	2	–	1	–
Всього		–	9	–	2	–
Різдва Богородиці	1799	–	2	–	1	–
Михайлівська		–	3	–	1	–
Троїцька		–	1	–	2	–
Всього		–	6	–	4	–

Малюнок 1

Умовні позначення

Родина військового канцеляриста Павла Сахновського (1746 р.)

У цій же парафії мешкала родина чинного на той момент менського сотника Григорія Кузьминського (отримав посаду у 1742 р.). Йому тоді виповнився 51 рік. Дружиною Кузьминського згадувалася донька генерального судді Агафія Федорівна Лисенко (46 років). Вони мали семеро дітей. Найстаршому сину Михайлу було 23 роки. Далі йшли двоє синів віком 13 та 17 років, кожного з яких батьки назвали Іваном. Це могло бути пов'язано з дотриманням постів та принципу надання дітям імен за святцями [4, с. 178]. Хтось із них у 1765 р. відомий як військовий канцелярист, а з 20 грудня того року – як військовий товариш [23, с. 602]. Наймолодшому сину Петру виповнилося 9, донькам Стефаниді – 19, Дарії – 17 та Анні – 3 роки. В господарстві налічувалося 11 слугителів віком від 13 до 36 років [9, арк. 283зв.].

Далі згадувався двір значкового товариша Василя Павловського, який отримав це звання згідно з указом Генеральної військової канцелярії від 9 вересня 1743 р. У 1746 р. йому було 46 років. Його дружиною згадувалася Анастасія Пилипівна Полторацька, донька бурмістра (44 роки) [17, с. 361]. Вони мали 4 синів: Леонтія (19 років), Олексія (14 років), Григорія (8 років) та Федора (4 роки). В них було 4 слугителів [9, арк. 284зв.]. Також при цій парафії проживав менський сотенний отаман 29-річний Кирило Онисенко разом з дружиною Катериною Григорієвою (23 років), сином Іваном (5 років) та донькою Феодосією (3 роки). З ними жили 4 слугителів [9, арк. 284зв.].

У сповідній книзі Михайлівського храму переписані три старшинські домогосподарства. В одному з них мешкала донька Гната Сахновського бездітна вдова Феодосія Милевська (58 років). Її чоловік Олексій Милевський згадувався як менський наказний сотник, який помер під час польського походу 1733–1735 рр. В її господарстві мешкало 42 «дворових людей», які утворювали 7 простих, по 1 розширеній та 1 мультифокальній родині [9, арк. 302].

На території цієї парафії мав житловий двір Іван Кирилович Троцький, наказний сотник менський у 1735, 1741, 1743, 1744, 1748 рр. У 1746 р. йому було 49 років. Одружений з 44-річною Тетяною Сидорівною Кузьминською, донькою менського намісника [32, арк. 612, 618; 17, с. 373]. Вони мали трьох доньок: Феодосію (18 років), Анну (16 років) та Анастасію (7 років). Разом з ними проживала швагрова Троцького 39-річна вдова Марина Григорієва з донькою Агафією (12 років) та сином Романом (10 років). Отже вони склали мультифокальну родину з 8 чоловік. В їхньому господарстві налічувалося 16 дворових людей, 12 з яких утворювали 4 сім'ї. Наостанок до парафії Михайлівської церкви належав двір Михайла Богдановського, менського сотенного писаря з 1729 р. У 1746 р. йому було 46 років. Разом з дружиною 40-річною Агафією Павловою він мав 5 дітей: Олексія (9 років), Марію (8 років), Федора (6 років), Марію (4 роки) та Тетяну (1 рік). В їхньому господарстві мешкало 3 родини дворових людей загальною чисельністю 13 осіб [9, арк. 301-301зв.].

Ще кілька старшинських родин проживали на території парафії Троїцької церкви. Насамперед, це Яким Іванович Сахновський, син полкового обозного, відомий у 1746 р. як вакансовий сотник. Йому виповнилося

28, його дружині Анні – 20 років. Вона була донькою чернігівського полкового обозного Павла Сангурського (1734–1738 рр.) [24, с. 505; 16, с. 36]. Вони мали 3 дітей: Михайла (4 роки), Павла (3 роки) та Олену (1 рік) [9, арк. 330]. В їх господарстві мешкало 4 «дворових людей» та 29 підсусідків, які утворювали 9 простих родин. Сахновський перебував на вакансі до 1748 р. коли отримав призначення у Березинську сотню [17, с. 355].

У цій же парафії мешкали представники родини Омелют, які тривалий час обіймали посаду менського сотенного хорунжого. Одним з них був Юхим Омелянович Омелюта (43 роки) – сотенний хорунжий у 1737 та 1743–1748 рр. [32, арк. 689; 16, с. 44]. Він та його дружина Анна Опанасівна (36 років) мали двох синів Василя (20 років) та Якова (7 років), який народився 9 жовтня 1739 р. [14, с. 274]. Василь був одружений на 20-річній Євдокії Кузьминій. В їхньому дворі проживали 3 родини «дворових людей» загальною чисельністю 11 чоловік [9, арк. 339зв.].

Цікавою виявилася ситуація з Костянтином Дейнекою, менським сотенним осавулом з 1739 р. [17, с. 367]. Він жив у дворі свого батька, козака Дем'яна Дмитровича. Голові домогосподарства було 76 років, його дружині Агафії Івановій – 66 років. Окрім сина Костянтина (32 роки) в них згадувалася донька Анна (13 років). Костянтин був одружений на 29-річній Уляні Василівні, з якою мав доньку 5-річну Уляну. Отже, перед нами ще один приклад мультифокальної трипоколінної родини. В їхньому дворі мешкала родина «дворових людей» з 3 чоловік [9, арк. 337].

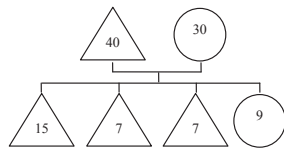
Як вже зазначалося, сповідні розписи дають можливість простежити зміни структури родин, чисельності їхніх представників впродовж значних часових проміжків. Звернемося до сповідних книг за 1766 р. Полковому обозному Івану Сахновському було 89, а дружині Євдокії – 79 років. З ними залишилися лише двоє синів: Михайло (32 роки) та Степан (27 років). Слугителів налічувалося 16, а «дворових людей» – 73. 10 червня 1768 р. Іван Сахновський склав духовний заповіт. Помер до кінця року [7, арк. 463-464зв.; 24, с. 503].

З нащадків бунчукового товариша Петра Сахновського в парафії церкви Різдва Богородиці залишився Пантелеймон Сахновський (30 років), який з 20 грудня 1765 р. згадувався як військовий товариш при відставці. Його дружиною була Анна Михайлова Соколовська (23 роки), «донька шляхтича корони Польської» [24, с. 507]. В них було двоє дітей: Стефанида (3 роки) та Стефан (1 рік). З ними жили 2 родини підсусідків чисельністю 9 чоловік [7, арк. 466зв.].

Домогосподарство його брата Павла Сахновського (40 років) тепер знаходилося в парафії Троїцької церкви. Імператорською грамотою від 29 липня 1753 р. він призначений менським сотником на місце померлого Григорія Кузьминського [24, с. 506]. Його дружині Євдокії на той момент було 30 років. В них було 4 дітей: Василь (15 років), Анна (9 років), Іван (7 років) та Григорій (4 роки). В їхньому дворі проживали 10 чоловік слугителів та 30 підсусідків [7, арк. 490–490 зв.] (див. мал. 2).

Малюнок 2

Родина менського сотника
Павла Сахновського (1766 р.)

У парафії Михайлівської церкви мешкала 35-річна Феодосія Іванівна Сахновська, вдова Пантелеймона Івановича Сахновського. З 1748 р. він згадувався як військовий канцелярист, з 2 червня 1760 р. – як військовий товариш у відставці за хворобою, через яку напевно і помер. У Феодосії Іванівні було 5 дітей: Йосип (13 років), Василь (12 років), Антоній (8 років), Ілля (6 років) та Параскевія (4 роки). В їхньому маєтку налічувалося 34 «дворових людей», в середовищі яких виявлено 5 простих та 1 складу сім'ю [32, арк. 110; 7, арк. 433зв.; 24, с. 506].

Після смерті сотника Кузьминського головою домогосподарства була вдова Агафія Федорівна (у 1766 р. – 66 років). З нею залишалися син Михайло (46 років) та донька Степанида (41 рік). В їхній садибі мешкали 5 слугителів та сім'я «дворових людей» з 5 чоловік [7, арк. 465зв.].

У родині Василя Павловського відбулося суттєве поповнення. Сам він у 1755–1771 рр. згадувався як чернігівський полковий осавул [16, с. 37]. У 1766 р. йому було 66, дружині Анастасії – 63 роки. Їхній старший син Леонтій (36 років) одружився з 34-річною Євдокією Омелянівною. Вони мали 3 дітей: Захарія (13 років), Євдокію (12 років) та Василя (8 років). Холостими були Олексій (31 рік) та Григорій (26 років). В маєтку налічувалося 8 слугителів та 25 «дворових людей» [7, арк. 465]. Таким чином за двадцять років структура родини змінилася з простої на мультифокальну.

Відомості сповідних книг допомагають уточнити інформацію щодо змін у складі місцевих правлінь. Так, на території парафії Михайлівської церкви мешкав менський городовий отаман Іван Васильович Климович, відомий на цій посаді з 1753 р. У 1766 р. йому було 45 років. Він був одружений з донькою козака Анною Василівною (35 років). Їхній найстарший син Павло (22 роки) служив канцеляристом в суді. Іншому сину Пантелеймону було 16, а доньці Ганні – 12 років. З «дворових людей» в їхньому господарстві мешкали 44 особи, які утворювали 12 простих сімей [7, арк. 434; 32, арк. 190, 568 зв.; 16, с. 44].

Писарем сотенного правління з 1758 р. згадувався Гнат Герасимович Романовський. У 1766 р. йому було 27 років. Він мешкав у своєму дворі при парафії Михайлівської церкви разом з дружиною Анна Євстафіївою (22 роки) та родиною підсусідків з 4 чоловік [7, арк. 437зв.].

Зміни сталися і в родині Дейнек, які продовжували жити при парафії Троїцької церкви. Сотенний осавул Костянтин Дейнека тепер став головою домогосподарства. Але позначення щодо віку ще раз підтверджують вищевказані недоліки, можливі для цих джерел – у 1766 р. Дейнеці та його дружині

Євдокії Григорівні чомусь було по 40 років. Вони мали трьох синів. Старший (20 років) та середній (16 років) отримали ім'я Василь. Наймолодшому Михайлу на той момент виповнилося 7 років. З ними мешкали підсусідки брати Данило та Лук'ян Небери зі своїми дружинами [7, арк. 504].

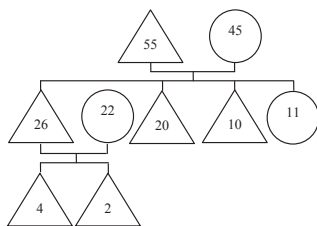
Помилки щодо віку виявлені і щодо родини Юхима Омелюти, відомого тоді як абшитований сотенний хорунжий. Посада хорунжого перейшла його сину Василю, яку той обіймав у 1750–1768 рр. [32, арк. 311, 527; 16, с. 44]. Юхиму Омелюти було 60, його дружині Анні – 50 років. Василь мешкав з батьками. У сповідній книзі вказано, що його вік – 40 років. Разом з дружиною 30-річною Ксенією Кузьминою він мав сина Григорія (9 років) та доньку Анну (14 років). У батьківському домі залишився і Яків Омелюта. У 1766 р. йому було 30 років. Його дружиною згадувалася 26-річна Євдокія Іванівна Орловська, донька священика з с. Баби. Вони мали трьох дітей: Андрія (9 років), Корнилія (7 років) та Анну (6 років) [7, арк. 507зв.]. Яків Омелюта у 1768–1772 рр. відомий як хорунжий чернігівської полкової артилерії [32, арк. 311; 16, с. 37]. З інших дітей Юхима Омелюти згадуються Павло (20 років), Максим (17 років) та Єфимія. В них було 3 слугителів та 19 підсусідків, які утворювали 4 прості сім'ї [7, арк. 507 зв.]. Таким чином, родина Омелют за цей час суттєво збільшилася та налічувала 3 сімейні ядра.

Простежимо зміни в родині козацьких старшин за сповідними книгами 1779 р. В маєтку Сахновських на території Різдобородицької парафії мешкала 89-річна вдова обозного Євдокія Сахновська. З нею залишився син Степан Іванович (41 рік), відомий у 1768–1772 рр. як бунчуковий товариш та підсудок Менського повіту. В 1778–1779 рр. Сахновський обіймав посаду земського судді. 29 листопада 1779 р. отримав чин колезького асесора [24, с. 505, 506]. В їхньому маєтку мешкали 13 слугителів та братська родина підсусідків з чотирьох чоловік [8, арк. 174].

У 1779 р. 54-річна вдова Феодосія Сахновська жила на території Михайлівської парафії разом з трьома синами: Василем (25 років), Антонієм (23 роки) та Іллею (19 років). До їхнього господарства відносилися 4 слугителі та 45 підсусідків, які утворювали 4 нуклеарні та 5 мультифокальних родин [8, арк. 222].

Колишній менський сотник Павло Петрович Сахновський 11 січня 1772 р. отримав звання бунчукового товариша при відставці [24, с. 507]. У 1779 р. 55-річний Сахновський та його дружина Євдокія (45 років) жили при парафії Троїцької церкви. Їх найстарший син Василь (26 років) разом з дружиною 22-річною Софією Василівною мали двох синів Петра (4 роки) та Федора (2 роки). Василь Павлович у 1783–1797 рр. згадувався як прапорщик у відставці [8, арк. 244; 24, с. 511]. Інший син Сахновського Іван (20 років) з 1776 р. почав службу канцеляристом в Малоросійській колегії. 8 березня 1781 р. отримав звання військового товариша. Його дружиною була донька колезького асесора, Меланія Іванівна Томиловська. Ще одному сину Сахновського Дмитру у 1779 р. було 10 років. У 1783 р. він згаданий як кадет Морського корпусу у Санкт-Петербурзі [24, с. 511]. Також у Сахновських була донька Марія (11 років) [8, арк. 244] (див. мал. 3).

Малюнок 3

Родина бунчукового товариша
Павла Сахновського (1779 р.)

Брати Павла Сахновського станом на 1779 р. теж досягли певних успіхів у службовій кар'єрі, особистому житті та завели власне господарство. Його брат Андрій Петрович Сахновський оселився у с. Величківка. На службі він відомий з 1759 р., а з 1766 р. відомий як значковий товариш у віці 39 років. Сповідна книга величківської Спасо-Преображенської церкви містить відомості про склад його родини. Дружиною Сахновського з 1755 р. згадувалася Устина Кіндратівна Плоска, донька значкового товариша. У 1766 р. їй було 35 років. Вони мали 4 дітей: Карпа (15 років), Павла (6 років), Іоана (2 роки) та Зіновію (13 років). Також в господарстві згадувалося 2 служителів [10, арк. 24 зв.; 24, с. 506]. У 1768–1778 рр. Сахновський обіймав посаду возного у Менському земському суді [10, арк. 4; 24, с. 506]. У 1779 р. Сахновському було 49, його дружині – 48 років. Їхній син Карпо (27 років) був одружений на 22-річній Євдокії Григорівні, з якою мав сина Івана (1 рік). Разом із Сахновським мешкали інші діти: Іван (16 років), Матрона (14 років) та Дарія (8 років). В них було 5 служителів [8, арк. 334 зв.].

Ще один брат Павла Сахновського Йосип розпочав службу у 1745 р. У 1748 р. призначений військовим канцеляристом. Згадувався на цій посаді і в 1754–1760 р. У 1768–1783 рр. відомий у званні військового товариша, проживав у с. Феськівка [16, с. 365]. Згідно зі сповідною книгою сільської Миколаївської церкви у 1779 р. Йосипу Сахновському було 54 роки. Його дружиною з 1762 р. згадувалася донька вергіївського сотника Пелагія Петрівна Зимницька, якій у 1779 р. виповнилося 50 років. Дітей вони не мали. З ними жив племінник Іван Васильович (28 років), його дружина 24-річна Параскева Фомина, сини Микита (5 років) та Дмитро (1 рік). В їхньому господарстві мешкало 8 «дворових людей» [8, арк. 460 зв.; 24, с. 506]. У Феськівці оселився і Пантелеймон Петрович Сахновський. У 1779 р. йому було 46, дружині – 42 роки. У Сахновських, окрім Степаниди (19 років) та Степана (16 років), згадувався син Тихоній (8 років). В їхньому господарстві мешкало 6 дворових людей [8, арк. 460 зв.; 24, с. 507].

З нащадків Григорія Кузьминського в Мені залишився його син Петро, який мешкав на території Різдобогородицької парафії. Він почав службу з 1755 р. У 1764–1768 рр. він згадувався як військовий канцелярист, з 1776 р. – абшитований військовий канцелярист, а з 1 січня 1784 р. – військовий товариш у відставці [23, с. 602]. У 1779 р. Кузьминському виповнилося 40 років. Його дружиною була Анастасія Петрівна Полторацька, донька бунчукового товариша (20 років). Вони мали

доньку Анастасію (5 років). В них налічувалося 6 служителів та 26 підсусідків, що утворювали 6 простих та 1 складну родину [8, арк. 176; 16, с. 360].

Василь Павловський у 1779 р. відомий як суддя Чернігівського полку (з 1782 р. – у відставці) та бунчуковий товариш [17, с. 361]. Йому було 78, дружині Анастасії – 76 років. Їхній син Леонтій (50 років) до того часу вже овдовів. З ним жили сини Захарій (24 роки) та Лев (12 років). Григорій (36 років) був одружений на 32-річній Агафії Прокопівні. В них було 5 дітей: Тетяна (12 років), Олена (9 років), Степанида (8 років), Пантелеймон (5 років) та Семен (3 роки). Отже їхня родина чисельністю 12 чоловік продовжувалася залишатися мультифокальною. Також в господарстві жили 8 служителів та 19 підсусідків [8, арк. 175].

Його син Олексій мав тепер окремий двір на території Михайлівської парафії. В сповідному розписі він згаданий як підсудок земський. Цю посаду ймовірно обіймав до 1783 р. У 1779 р. Павловському виповнився 41 рік. Він був одружений на 28-річній Марії Якимівні Сахновській, доньці бунчукового товариша. Вони чотирьох доньок Меланію (9 років), Євдокію (6 років), Варвару (4 роки), Тетяну (3 роки) та сина Миколая (2 роки). З ними проживали 8 служителів та 14 підсусідків [8, арк. 229 зв.].

У парафії Михайлівської церкви продовжував жити Іван Васильович Климович. В сповідному розписі 1779 р. він фігурує як абшитований сотник. Тоді йому було 59, дружині Ганні – 49 років. З ними жив син Пантелеймон (27 років), його дружина, 23-річна Уляна Василівна та донька Анна (3 роки). Старший син Климовича Павло у 1783 р. був відставним поручиком. В їхньому господарстві мешкали 5 служителів та 8 родин підсусідків загальною чисельністю 39 осіб [8, арк. 215].

При Михайлівській церкві залишався жити й сотенний писар Гнат Романовський (41 рік). Разом з дружиною Анною (36 років) вони мали 4 дітей: Олексій (9 років), Яким, Йосип (по 2 роки) та Феодосія (1 рік). В їхньому дворі жило 8 чоловік підсусідків [8, арк. 218 зв.].

В парафії Троїцької церкви мешкав Яків Юхимович Омелюта, який скоріше за все і успадкував батьківський двір. З 1772 р. він обіймав посаду сотенного отамана, а з 1783 р. згадувався як військовий товариш та асесор у військовому суді в Чернігові. У 1779 р. йому було 42, дружині Євдокії – 40 років. Старшому сину Андрію тоді виповнилося 17 років, а в 1783 р. він був сотенним отаманом Чернігівського козацького полку. Молодшим сином Корнилію та Данилу у 1779 р. було відповідно по 16 та 12 років, а доньці Параскеві – 6 років. В них проживало 8 чоловік служителів та 5 родин підсусідків чисельністю 24 особи [8, арк. 244зв.-245; 16, с. 36; 19, с. 175].

Костянтин Дейнека до цього часу овдовів і залишався напевно звичайним козаком. Йому було 65 років. Разом з ним жили його троє одружених синів: Василь (33 роки), Василь (25 років) та Михайло (21 рік). Разом вони утворювали складну трипоколінну родину з 13 чоловік та трьох сімейних ядер. Підсусідків у них не було [8, арк. 236].

Загалом, проведене дослідження щодо структури домогосподарств та родин сотенної старшини в період

з 1746 по 1779 р. засвідчило високі показники їхньої середньої населеності за наявності значної кількості прислуги та підсусідків. Найбільш заселеним у 1766 р. був маєток обозного Івана Сахновського – 93 особи. До речі, таким же залюдненим був двір його сина, земського судді Григорія Сахновського в Полтаві у 1775 р., де мешкало 92 особи [2, с. 37]. Спостереження над типологією родин засвідчило незначну перевагу простих сімей над складними. Більшість з них були утворені синами старшинських родин, які одружившись, покинули батьківський дім та заснували власні домогосподарства. Стосовно відносин господарів дворів з їхніми слугами та сусідами слушно видається думка П. Ласлетта про те, що подібне спільне проживання може насправді приховувати наявність більш складних, невиражених ззовні зв'язків між цими родинами [20, с. 144], що свою чергу спонукає до більш детальних досліджень в цьому напрямку.

Список використаних джерел

1. Борошенко О.А. Особливості типологічної структури домогосподарств сільських мешканців Полтавського полку (за матеріалами сповідних розписів 1775 р.) / О.А. Борошенко // Наукові записки. Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. Збірник наукових праць / За заг. ред. проф. О.А. Мельничука. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – Вип. 24. – С. 13–16.
2. Волошин Ю. Населення домогосподарств і структура родин мешканців Полтави другої половини XVII ст. (за матеріалами сповідних розписів) / Ю. Волошин // Соціум. Альманах соціальної історії / Головний редактор В. Смолий; відповідальний редактор В. Горобець. – Вип. 10. – К.: Інститут історії України НАН України, 2013. – С. 31–50.
3. Волошин Ю. Родина й домогосподарство козаків міста Полтави в другій половині XVIII ст. (за матеріалами Румянцевського опису) / Ю. Волошин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uamoderna.com/md/219-219>
4. Волошин Ю. Розкольніцькі слободи на території Північної Гетьманщини у XVIII ст. / Ю. Волошин. – Полтава: АСМІ, 2005. – 312 с.
5. Волошин Ю. «Служителі» і «работники» в домогосподарствах мешканців міста Полтави другої половини XVIII ст. / Ю. Волошин // Patrimonium. Студії з ранньомодерної історії Центрально-Східної Європи. – Т. I: Ранньомодерна людина: Простір – влада – право XVI – XVIII століть / за ред. В. Михайловського і Я. Століцького. – Київ – Краків: Laurus – Historia Jagellonica 2015. – С. 391–402 с.
6. Волошин Ю. Структура сім'ї в поселеннях росіяно-старобриядців Малоросії XVIII ст. (на прикладі слободи Деменки Топальської сотні Стародубського полку) / Ю. Волошин // Історична пам'ять. – 2005. – № 1-2. – С. 64–83.
7. Державний архів Чернігівської області (далі – ДАЧО), ф. 679, оп. 1, спр. 8, 504 арк.
8. ДАЧО, ф. 679, оп. 1, спр. 425, 507 арк.
9. ДАЧО, ф. 679, оп. 1, спр. 380, 437 арк.
10. ДАЧО, ф. 679, оп. 9, спр. 4, 38 арк.
11. Дзюба О.М. Приватне життя козацької старшини XVIII ст. (на матеріалах епістолярної спадщини) / О.М. Дзюба. – К.: Інститут історії України НАН України, 2012. – 347 с.
12. Дмитренко В.А. Матеріали церковного обліку населення Київської та Переяславсько-Бориспільської єпархії як джерело з соціальної історії Гетьманщини XVIII століття. Дис. на здобуття наук. ст. канд. іст. наук: 07.00.01 / В.А. Дмитренко. – Полтава, 2010. – 190 с.
13. Дослідження шлюбу і сім'ї серед православного населення Російської імперії XVIII – поч. XIX ст. в контексті історії повсякденності (історіографічний огляд праць сучасних зарубіжних і російських науковців) // Історія (збірка наукових праць). – Київ, 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-11076.html>
14. Казіміров Д.В. Козацька старшина Менської сотні у другій половині XVII – XVIII ст. / Д.В. Казіміров // Гілея: науковий вісник. – 2011. – Вип. 52. – С. 267–276.
15. Казіміров Д.В. Соціальна структура населення та типологія сімей сотенного міста Мени Чернігівського полку за матеріалами сповідних книг 1746 р. / Д.В. Казіміров // Література та культура Полісся. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2011. – Вип. 65. – С. 193–206.
16. Кривошея В.В. Козацька старшина Гетьманщини. Енциклопедія / В.В. Кривошея. – К.: Стило, 2010. – 792 с.
17. Кривошея В.В. Українське козацтво в національній пам'яті. Чернігівський полк: монографія: у 2 т. / В.В. Кривошея. – К.: ДП «НВЦ «Пріоритети»». – Т. II. – 508 с.
18. Крикун М. Населення домогосподарств у Житомирському повіті Київського воєводства 1791 року / М. Крикун // Україна модерна. – Львів, 2001. – № 6. – С. 25 – 46.
19. Лазаревский А.Н. Списки черниговских дворян 1783 года. Материалы для истории местного дворянства / А. Н. Лазаревский. – Чернигов: Типография губернского правления, 1890. – 186 с.
20. Ласлетт П. Семья и домохозяйство: исторический поход / П. Ласлетт // Брачность, рождаемость, семья за три века: сб. статей / [под ред. А.Г. Вишневского и И.С. Кона]. – М., 1979. – С.132-156.
21. Миронов Б.Н. Исповедные ведомости – источник о численности и социальной структуре православного населения России XVIII – первой половины XIX в. // Вспомогательные исторические дисциплины. – Ленинград, 1989. – Т. XX. – С. 102–117.
22. Миронов Б. Социальная история России периода империи (XVIII – начала XX в.) : в 2-х т. / Б. Миронов. – СПб.: Дмитрий Буланин, 2003. – Т.1. – 549 с.
23. Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник / В.Л. Модзалевский. – К.: Типография Т-ва Г. Л. Фронцевич и К0, 1910. – Т. 2 (Е – К). – 746 с.
24. Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник / В.Л. Модзалевский. – К.: «Типо-литография «С.В. Кульженко»», 1914. – Т. 4 (П – С). – 907 с.
25. Носевич В.Л. Еще раз о Востоке и Западе: структуры семьи и домохозяйства в истории Европы / В.Л. Носевич [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://aik-sng.ru/text/krug/7/2.html>
26. Перковский А. О людности украинского двора и величине семьи во второй половине XVIII века (по материалам Румянцевской описи и церковной статистики) / А. Перковский // Проблемы исторической демографии СССР. – Таллин, 1977. – С. 104-111.
27. Романова О.О. Сповідальні книги Київської митрополії XVIII ст. як спосіб церковного контролю за мораллю парафіян / О.О. Романова // Український історичний журнал. – 2008. – № 4. – С. 122-148.
28. Сакало О. Джерела історичної демографії: сповідний розпис / О. Сакало // Наукові записки. – К., 2009. – Т 19 (у 2-х кн.). – Кн. 1. – С. 379-386.
29. Сакало О.Є. Динаміка змін структури сім'ї на території Гетьманщини в другій половині XVIII ст. (на прикладі села Митченки Пирятинської першої сотні Лубенського полку) / О.Є. Сакало // Історична пам'ять. – 2007. – № 1. – С. 108-117.
30. Сакало О. Типологія і структура домогосподарств сільського населення Гетьманщини другої половини XVIII ст. на прикладі Лубенського полку / Дис. на здобуття наук. ст. канд. іст. наук: 07.00.01. – Національний університет «Києво-Могилянська академія». – К. 2011. – 260 с.
31. Сповідні розписи села Дягови 1746–1830 років / [упорядник Сергій Горобець]. – Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2015. – 368 с.
32. Центральний державний архів України в м. Києві, ф. 57, оп. 1, спр. 22, 762 арк.
33. Шолтычек М. Семья и домохозяйство в Центральной Европе (на примере прихода Буяков в XVIII–XIX вв.) / М. Шолтычек // Историческая демография. Сборник статей / Под ред. Денисенко М.Б., Троицкой И.А. – М.: МАКС Пресс, 2008. – Выпуск 14 («Демографические исследования»). – С. 241-276.
34. Якименко О. Типологія і структура селянської родини Стародубського полку в другій половині XVIII ст. (на прикладі сіл Коман та Кудлаївка Новгородської сотні) / О. Якименко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки». – 2015. – Вип. 24. – С. 27-35.
35. Kuklo C. Demografia Rzeczypospolitej przedrozbiorowej / Cezary Kuklo; Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk. – Warszawa: Wydawnictwo DiG, 2009. – 521 s.

36. Szołtysek M. Teoria rodziny w ujęciu Petera Lasletta i The Cambridge Group – «angielska tajna broń», jej krytycy I jej «długie trwanie» / Mikołaj Szołtysek // Przeszość demograficzna Polski/ Materiały i studia. – Wrocław: Wyd-wo Historyczne Poznań, 2003. – № 24. – S. 7-48.

References

- Borodenko O.A. Osoblyvosti typologichnoyi struktury domogospodarstv sil'skykh meshkanciv Poltav's'kogo polku (za materialamy spovidnykh rozpyisiv 1775 r.) / O.A. Borodenko // Naukovi zapysky. Vinnyts'kogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu imeni Myhajla Kocubynskogo. Seriya: Istoriya. Zbirnyk naukovykh prac' / Za zag. red. prof. O.A. Melnychuka. – Vinnytsya: TOV «Nilan-LTD», 2016. – Vyp. 24. – S. 13-16.
- Voloshyn Yu. Naseleenna domogospodarstv i struktura rodyn meshkanciv Poltav drugoyi polovyny XVII st. (za materialamy spovidnykh rozpyisiv) / Yu. Voloshyn // Socium. Almanah social'noyi istoriyi / Golovnyy redaktor V. Smolij; vidpovidal'nyy redaktor V. Gorobecz'. – Vyp. 10. – K.: Instytut istoriyi Ukrainy NAN Ukrainy, 2013. – S. 31-50.
- Voloshyn Yu. Rodyna j domogospodarstvo kozakiv mista Poltava v drugij polovyni XVIII st. (za materialamy Rumyanecvskogo opysu) / Yu. Voloshyn [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://uamoderna.com/md/219-219>
- Voloshyn Yu. Rozkolnyts'ki slobody na terytoriyi Pivnichnoyi Get'manshhyny u XVIII st. / Yu. Voloshyn. – Poltava: ASMI, 2005. – 312 s.
- Voloshyn Yu. «Sluzhytely» i «rabotnyky» v domogospodarstvakh meshkanciv mista Poltava drugoyi polovyny XVIII st. / Yu. Voloshyn // Patrimonium. Studiyi z rann'omodernoyi istoriyi Central'no-Shidnoyi Yevropy. – T. I: Rann'omoderna lyudyna: Prostir – vlada – pravo XVI – XVIII stolit' / za red. V. Myxajlovs'kogo i Ya. Stolicz'kogo. – Kyiv – Krakiv: Laurus – Historia Iagellonica 2015. – S. 391-402 s.
- Voloshyn Yu. Struktura sim'yi v poseleennykh rosiyan-staroobryadiv Malorosiyi XVIII st. (na prykladi slobody Demyk' Topal'skoyi sotni Starodubskogo polku) / Yu. Voloshyn // Istorychna pam'yat'. – 2005. – № 1-2. – S. 64-83.
- Derzhavnyy arxiv Chernihivskoyi oblasti (dali – DAChO), f. 679, op. 1, spr. 8, 504 ark.
- DAChO, f. 679, op. 1, spr. 425, 507 ark.
- DAChO, f. 679, op. 1, spr. 380, 437 ark.
- DAChO, f. 679, op. 9, spr. 4, 38 ark.
- Dzyuba O.M. Pryvatne zhyttia kozacz'koyi starshyny XVIII st. (na materialah epistolarnoyi spadshhyny) / O.M. Dzyuba. – K.: Instytut istoriyi Ukrainy NAN Ukrainy, 2012. – 347 s.
- Dmytrenko V.A. Materialy cerkovnogo obliku naselennya Kyivs'koyi ta Pereyaslav's'ko-Boryspil's'koyi yeparhiyi yak dzherele do social'noyi istoriyi Get'manshhyny XVIII stolittya. Dys. ... kand. ist. nauk.: 07.00.01 / V.A. Dmytrenko. – Poltava, 2010. – 190 s.
- Doslidzhennya shlyubu i sim'yi sered pravoslavnoyi naselennya Rosijs'koyi imperiyi XVIII – poch. XIX st. v konteksti istoriyi povsyakdennosti (istoriografichnyj oglyad prac' suchasnykh zarubizhnykh i rosijs'kykh naukovciv) // Istoriya (zbirka naukovykh prac'). – Kyiv, 2009 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.info-library.com.ua/books-text-11076.html>
- Kazimirov D.V. Kozaczka starshyna Menskoyi sotni u drugij polovyni XVII – XVIII st. / D.V. Kazimirov // Gileya: naukovy visnyk. – 2011. – Vyp. 52. – S. 267-276.
- Kazimirov D.V. Social'na struktura naselennya ta typologiya simej sotennogo mista Meny' Chernigivskogo polku za materialamy spovidnyx knygh 1746 r. / D.V. Kazimirov // Literatura ta kul'tura Polissya. – Nizhyn: NDU im. M. Gogolya, 2011. – Vyp. 65. – S. 193-206.
- Kryvosheya V.V. Kozaczka starshyna Get'manshhyny. Encyklopediya / V.V. Kryvosheya. – K.: Stylos, 2010. – 792 s.
- Kryvosheya V.V. Ukrayinske kozacztvo v nacional'nij pam'yati. Chernigiv's'kyj polk: monografiya: u 2 t. / V.V. Kryvosheya. – K.: DP «NVCz «Priorytety»». – T. II. – 508 s.
- Krykun M. Naseleenna domogospodarstv u Zhytomyr's'komu poviti Kyivs'kogo voyevodstva 1791 roku / M. Krykun // Ukrayina moderna. – L'viv, 2001. – № 6. – S. 25-46.
- Lazarevskiy A.N. Spysky chernygovskiyh dvoryan 1783 goda. Materialy dlya ystoryi mestnogo dvoryanstva / A.N. Lazarevskiy. – Chernygov: Tipografiya gubernskogo pravleniya, 1890. – 186 s.
- Laslett P. Sem'ya y domohozayajstvo: ystorycheskij poxod / P. Laslett // Brachnost', rozhdamost', sem'ya za try veka: sb. statej / [pod red. A.G. Vyshnevskogo y Y.S. Kona]. – M., 1979. – S.132-156.
- Myronov B.N. Yspovednye vedomosty – ystochnyk o chyslennosti y social'noj strukture pravoslavnoyi naselennya Rossyy XVIII – pervoj polovyny XIX v. // Vspomogatelnye ystorycheskye dycyplyny. – Leningrad, 1989. – T. XX. – S. 102-117.
- Myronov B. Socy'alnaya Rossyy peryoda ympery (XVIII – nachala XX v.): v 2-x t. / B. Myronov. – SPb.: Dmytriy Bulanyn, 2003. – T.1. – 549 s.
- Modzalevskiy V.L. Malorossiyskij rodoslovnyk / V.L. Modzalevskiy. – K.: Typografiya T-va G. L. Fronczkevych y K0, 1910. – T. 2 (E – K). – 746 s.
- Modzalevskiy V.L. Malorossiyskij rodoslovnyk / V.L. Modzalevskiy. – K.: «Typo-lytografiya «S.V. Kul'zhenko», 1914. – T. 4 (P – S). – 907 s.
- Nosevych V.L. Eshhe raz o Vostoke y Zapade: struktury sem'y y domohozayajstva v ystoryi Evropy / V.L. Nosevych [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://aik-sng.ru/text/krug/7/2.html>
- Perkovskiy A. O lyudnosti ukraynskogo dvora y velychynne sem'y vo vtoroj polovyni XVIII veka (po materialam Rumyanecvskoy opysy y cerkovnoj statystyky) / A. Perkovskiy // Problemy ystorycheskoj demografyy SSSR. – Tallyn, 1977. – S. 104-111.
- Romanova O.O. Spovidal'ni knygy Kyiviv's'koyi mytropolii XVIII st. yak sposib cerkovnogo kontrolyu za moral'nyu parafiyan / O.O. Romanova // Ukrayins'kyj ystorychnyj zhurnal. – 2008. – № 4. – S. 122-148.
- Sakalo O. Dzhherela ystorychnoyi demografyy: spovidnyj rozpyis / O. Sakalo // Naukovi zapysky. – K., 2009. – T 19 (u 2-h kn.). – Kn. 1. – S. 379-386.
- Sakalo O.Ye. Dynamika zmin struktury simyi na terytoriyi Getmanshhyny v drugij polovyni XVIII st. (na prykladi sela Mytchenky Pyryatynskoyi pershoyi sotni Lubenskogo polku) / O.Ye. Sakalo // Istorychna pam'yat'. – 2007. – № 1. – S. 108-117.
- Sakalo O. Typologiya i struktura domogospodarstv sil'skogo naselennya Get'manshhyny drugoyi polovyny XVIII st. na prykladi Lubens'kogo polku / Dys. ... kand. ist. nauk.: 07.00.01. – Nacional'nyj universytet «Kyevo-Mogylyans'ka akademiya». – K. 2011. – 260 s.
- Spovidni rozpysy sela Dyagovy 1746–1830 rokiv / [uporyadnyk Serhij Gorobecz']. – Chernigiv: Vydavetz' Lozovyy V.M., 2015. – 368 s.
- Centralnyj derzhavnyy arxiv Ukrainy v m. Kyevi, f. 57, op. 1, spr. 22, 762 ark.
- Sholytchek M. Sem'ya y domohozayajstvo v Central'noj Evrope (na prymerie pryhoda Buyakov v XVIII–XIX vv.) / M. Sholytchek // Ystorycheskaya demografiya. Sbornyk statej / Pod red. Denysenko M.B., Troyczkoj Y.A. – M.: MAKSS Press, 2008. – Vypusk 14 («Demograficheskyye yssledovaniya»). – S. 241-276.
- Yakymenko O. Typologiya i struktura selyans'koyi rodyni Starodubskogo polku v drugij polovyni XVIII st. (na prykladi sil Koman ta Kudlayivka Novgorods'koyi sotni) / O. Yakymenko // Naukovi zapysky Nacionalnogo universytetu «Ostroz'ka akademiya». Seriya «Istorychni nauky». – 2015. – Vyp. 24. – S. 27-35.
- Kuklo C. Demografia Rzeczypospolitej przedrozbiorowej / Cezary Kuklo; Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk. – Warszawa: Wydawnictwo DiG, 2009. – 521 s.
- Szołtysek M. Teoria rodziny w ujęciu Petera Lasletta i The Cambridge Group – «angielska tajna broń», jej krytycy I jej «długie trwanie» / Mikołaj Szołtysek // Przeszość demograficzna Polski/ Materiały i studia. – Wrocław: Wyd-wo Historyczne Poznań, 2003. – № 24. – S. 7-48.

Kazimirov D. V., Candidate of Historical sciences, specialist of Chernihiv center training and retraining of Employees of public authorities, local authorities, public enterprises, institutions and organizations (Chernihiv Ukraine), dvk_dm@ukr.net

Families of Mena company's officers in confession lists of XVIIIth century

Based on information conf Chernihiv Ukraine)ession lists determined by the total numbers of families company's officers and its share in the population of Mena since the middle of the XVIIIth century. The features and information potential of confession lists as sources to study the population are analyzed. The indicators of the average population of officers yards taking into account the presence of servants and other cohabitants are determined too. According to the P. Laslett's classification explored the features of typology of officers families from 1746 to 1779 years. According to the observations of the author, most of them during this period were several phases of development, during which there were changes in their structure from nuclear to multiple families and vice versa. Simultaneously most of representatives of officer's family that went from parent households founded their households in Mena or surrounding villages.

Keywords: confession lists, household, family typology, company's officers, Mena, Chernihiv regiment.

* * *